

Türkiye’de Özelleştirme

İçeriği Yazan: [Timur Veysel DOĞRUOK](#) [1] Zaman: Çar, 01/10/2008 - 06:00

Yazar: Tümur Veysel Doğruok

Türkiye’de özelleştirme, hepimizin bildiği üzere, çok tartışmaya konu olan, önemli bir uygulamadır. Özelleştirme ve kapsamı, felsefesi, amaçları, vs nelerdir?

Özelleştirme İdaresi Başkanlığı’nın, özelleştirme ile ilgili bilgilerini toparlayalım.

Felsefesi:

“Özelleştirmenin ana felsefesi; devletin, asli görevleri olan adalet ve güvenliğin sağlanması yolundaki harcamalar ile özel sektör tarafından yüklenilemeyecek altyapı yatırımlarına yönelmesi, ekonominin ise pazar mekanizmaları tarafından yönlendirilmesidir.”

Peki, nelerdir özelleştirmenin amaçları?

Özelleştirmenin amacı, devletin, işletmecilik anlamında tüm faaliyetlerinden tamamen çekilmesini; Türkiye’de kendinden emin bir ekonomik istikrar oluşturulmasını ifade etmektedir. Ekonomik büyüme ise sermaye piyasaları ve borsanın gelişimi ile yakından ilgilidir. Devletin ekonomiden çekilmesinin temel amacı ise rekabete dayalı bir ekonomik modelin oluşturulmasını sağlamaktır.

Özelleştirme ile mali ve sermaye piyasalarına yönelmeyen yerli ve yabancı tasarrufların, özelleştirme yoluyla yeni kaynak olarak ekonomiye kazandırılması söz konusudur.

Özelleştirmenin Yöntemleri:

A-) Satış

1-Varlık Satışı: Kuruluşların aktifindeki mal ve hizmet üretim birimleri ile varlıklarının mülkiyetinin bedel karşılığında devredilmesidir.

2-Hisse Satışı: Kuruluş hisselerinin “yurt içi” ve “yurt dışı” olmak üzere blok satış, halka arz, halka arzı içeren blok satış, çalışanlara satış, borsada normal veya özel emirle satış, menkul kıymetler yatırım ortaklıkları veya fonlarına satış yoluyla bedel karşılığı devri.

B-) Kiralama

Kuruluşların aktiflerindeki varlıkların bedel karşılığında, belli süre ile kullanım hakkının verilmesi.

C-) İşletme Hakkı Devri

Kuruluşların bütün olarak veya aktiflerindeki mal ve hizmet üretim birimleri ile madenlerin, mülkiyet hakkı saklı kalmak kaydıyla, bedel karşılığında, belli süre ile işletilmesi hakkının verilmesi.

D-) Mülkiyetin Gayri Ayni Haklar Tesisi

Kuruluşların aktiflerindeki mal ve hizmet üretim birimleri ile varlıklarına ilişkin intifa, irtifak vb. hakların tesisi (Kıyı Kanunu ve Orman Kanunu gibi kanunların getirdiği sınırlamalar çerçevesinde).

E-) Gelir Ortaklığı Modeli ve Sair Hukuki Tasarruf

Kuruluşların özellikleri ve yapıları dikkate alınarak başvurulacak diğer yöntemler: Karabük Demir Çelik Fabrikası Devri.

Özelleştirme Verileri

T.C.’de özelleştirmeye konu olmuş değerler aşağıda verilmiştir:

Genel bakış olarak, 1986–2008 dönemi arasında gerçekleşmiş olan özelleştirme bedeli, toplam 36,294,877,806 dolardır. *METAS’ın 1995 yılı uygulamalarındaki rehinli hisse satışı hariç: 57.900.000 \$

2007 ve 2008 yılları arası özelleştirme uygulamaları verileri:

Çeşitli yöntemler dâhilinde, 2007 yılı dolar bazlı toplam değer: 4.258.629.659’dur.

Yine Çeşitli Yöntemler dahilinde 2008 yılı verileri ise 6.253.132.352 \$’dır.

Satış devir onayı alınan ve sözleşme imza aşamasında olan kuruluşlar ve onay aşamasında olan kuruluşların toplam değerleri: 3.608.370.000 dolardır.

Özelleştirmede Yabancılaşma:

Yukarıda bahsettiğim gibi, Türkiye’de özelleştirmeler pek çok tartışmaya konu olmuştur. Bu tartışmaların en önemli konularından biri ise yabancılaşmadır. Gelin, aşağıda bunlara birkaç örnek verelim.

Halka arz ve blok satış yöntemiyle yapılan uygulamalar için;

Afyon Çimento’nun Societe Ciments (SCF)’e %51 Blok Satışı (1989),

TOFAŞ’ın Fiat Auto SpA’ya %16 Blok satışı (1991),

Netaş’ın Northern Telekom (NTL)’a %20 Blok Satışı (1993),

Teletaş’ın Alcatel BV’ye %18 Blok satışı (1993),

USAŞ’ın İskandinav Hava Yolları (SAS)’na %70 Blok Satışı (1989),

Türk Telekom’un OGER Telecoms OGG.’ye %55 Blok satışı (2005).

* 14.6.1995 tarihinde, 4046 sayılı kanun çerçevesinde hisseleri özelleştirme kapsamına alınarak Özelleştirme İdaresi’ne devrilen Türk Telekom, bu işlemin 28.2.1996 tarihli Anayasa Mahkemesi kararı ile iptal edilmesi sonucu kapsamdan çıkarılmıştır. Şirketin özelleştirme çalışmaları 406 sayılı Kanun çerçevesinde yürütülmüştür. Şirketin %100 oranındaki Hazine’ye ait hisselerin %55’lik bölümünün devri, diğer özelleştirme uygulamalarından farklı olarak, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı, Ulaştırma Bakanlığı ve Hazine Müsteşarlığı üyelerinden oluşan bağımsız değer tespit ve ihale

komisyonları tarafından yürütülmüştür.

Petkim’in Socar&Turcas-Injaz OGG’ye %51 Blok Satışı (30.05.208)

Blok Satış Yöntemiyle Yapılan uygulamalar için:

Yine 1989 yılında SCF’nin Ankara Çimento, Balıkesir Çimento, Pınarhisar Çimento, Söke Çimento

Türk Kablo – Nokia Int. – FINNISH FUND

Güneş Sigorta – Gan International

İpragaz – Primagaz A.G.

AEG-ETİ A.Ş. – AEG Aktiengesellschaft

Dosan Konserve, Aymar Yağ – Unilever

Başak Sigorta A.Ş. – Groupama International

Özelleştirme kapsamında, yabancılaşmanın kritik noktalar üzerinde olması da alt başlık olarak incelenebilir. Bunlardan en önemlileri, ilk bakışta ETİ ve Türk Telekom olarak göze çarpmaktadır.

Yabancılaşma olarak ele almasak da diğer bir taraftan finans sektöründe de Halkbank’ın %24.98’lik halka açılmasına da farklı yorumlar yapılmıştı. Yukarıda, “Özelleştirmenin Amaçları” başlığında, devletin ekonomiden çekilmesi ve rekabetçi bir piyasa oluşturması kriterleri belirtilmiştir. Peki ya kritik kurumların yabancılaşma konseptinde özelleşmesi ne derece bu uygulamanın amacını teşkil eder?

Saygılarımla...

iletisim@politikadergisi.com

Bu yazı; Politika Dergisi, Sayı 8’de yer almıştır. Tüm fazladan özellikleri ile orijinal sayıyı indirmenizi öneririz. Sayı 8’i indirmek için [buraya tıklayınız](#). [2]

Yorumlar

- [Eko-Politik](#) [3]
- [Güncel](#) [4]
- [İç Siyasa](#) [5]

Kaynak URL (18/04/2024 - 10:21 tarihinde yazdırıldı):

<https://politikadergisi.com/makale/turkiye%E2%80%99de-ozellestirme>

Bağlantılar:

- [1] <https://politikadergisi.com/pd-uye/timur-veysel-dogruok>
- [2] <http://www.politikadergisi.com/sites/default/files/PD8.zip>
- [3] <https://politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/eko-politik>
- [4] <https://politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/guncel>
- [5] <https://politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/ic-siyasa>